

ОЛЕГ МИХАЙЛОВИЧ ЦІБОРОВСЬКИЙ (ДО 80-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ)

Олег Михайлович Ціборовський народився 15 жовтня 1932 р. у м. Києві в сім'ї лікарів Михайла Миколайовича і Євгенії Никифорівни.

У 1950 р. закінчив середню школу № 24 м. Києва із золотою медаллю і вступив на педіатричний факультет до Київського медичного інституту ім. академіка О.О. Богомольця.

У 1956 р. закінчив інститут і був направлений на роботу головним лікарем – завідувачем будинку дитини, де виховувались діти від народження до трьох років, у с. Мрині Носівського району Чернігівської області. Водночас працював педіатром і терапевтом, а фактично – лікарем загальної практики у Мринській дільничній лікарні, набуваючи практичного досвіду в різних галузях медицини.

У зв'язку з ліквідацією будинку дитини був призначений головним лікарем дільничної лікарні, де відкрив дитяче відділення на 15 ліжок і збільшив її потужність з 25 до 50 ліжок.

Після повернення до м. Києва працював виїзним лікарем міської станції швидкої медичної допомоги – спочатку на загальнолікарських і дитячих бригадах, а потім – на кардіологічній бригаді, де став одним з провідних фахівців. Одночасно працював завідувачем медпункту великої автоколони, терапевтом медико-санітарної частини приладобудівного заводу ім. Петровського та здоров'я інших підприємств і кіностудії ім. О. Довженка, лікарем електрокардіографічного кабінету поліклініки для письменників.

З 1964 р. працював в Українському науково-дослідному інституті охорони материнства і дитинства ім. П.М. Буйка (сьогодні – Інститут педіатрії, акушерства і гінекології Національної академії медичних наук України) – спочатку молодшим, потім старшим науковим співробітником науково-організаційного відділу, з 1972 р. – ученим секретарем інституту.

Основними напрямками наукової роботи у 1964–1971 рр. були: вивчення роботи шкільного лікаря і медичної сестри; дослідження захворюваності, фізичного розвитку, умов навчання і побуту школярів; опрацювання методики і визначення впливу соціальних чинників на здоров'я дітей шкільного віку; обґрунтування та розробка рекомендацій, спрямованих на поліпшення диспансеризації та медичного обслуговування школярів у школі і дитячій поліклініці.

Особливою значущістю вирізнялася його організаційно-методична робота, яка полягала у плануванні та організації впровадження наукових розробок інституту в медичну практику і спільної роботи з органами управління та практичними закладами охорони здоров'я; підвищенні кваліфікації практичних лікарів; підготовці та виданні інструктивно-методичних матеріалів; організації та проведенні з'їздів, конференцій, семінарів, симпозіумів, нарад; пропаганді гігієнічних знань та санітарної освіти населення.

У 1971 р. у Вінницькому медичному інституті захистив кандидатську дисертацію за спеціальністю «Педіатрія, соціальна гігієна і організація охорони здоров'я» на тему «Вплив соціальних чинників на здоров'я школярів молодших класів», яка була одним з перших конкретних соціально-гігієнічних досліджень після відновлення соціальної гігієни як наукової дисципліни та предмету викладання в нашій країні і одержала високу оцінку фахівців. У 1974 р. рішенням Вищої атестаційної комісії одержав учене звання старшого наукового співробітника за спеціальністю «Соціальна гігієна і організація охорони здоров'я».

Після призначення ученим секретарем інституту додалась велика робота з планування та організації наукових досліджень інституту, з організації та проведення засідань Ученої ради і наукових конференцій інституту. Одночасно виконував обов'язки члена Ученої ради інституту та проблемної комісії «Педіатрія» Ученої ради Міністерства охорони здоров'я України, відповідального секретаря організаційних комітетів наукових конференцій, редакційних колегій збірників наукових праць та комплексних цільових науково-практичних програм «Токсоплазмоз», «Охорона здоров'я школярів», «Діти» тощо.

Наукова робота у 1971–1975 рр. полягала в продовженні попередніх досліджень з удосконалення комплексної методики вивчення та аналізу впливу соціальних чинників не тільки на стан здоров'я дітей, але й інших груп населення.

Спільно з Інститутом кібернетики Академії наук України створив інформаційну модель вагітної жінки, роділлі, породіллі та новонародженої дитини і розробив пакет формалізованих (стандартизованих) документів для акушерства і неонатології, а також анкети для вивчення умов та способу життя, класифікатори для характеристики і критерії для комплексної оцінки умов життя та стану здоров'я вагітної та породіллі.

У 1975 р. Міністерством охорони здоров'я України був переведений на викладацьку роботу до Київського медичного інституту на посаду старшого викладача кафедри соціальної гігієни та організації охорони здоров'я і Республіканських курсів підвищення кваліфікації керівного складу охорони здоров'я України, а також на посаду старшого наукового співробітника науково-дослідного сектору за сумісництвом.

Протягом 1975–1981 рр. проводив практичні заняття для студентів усіх факультетів по всьому курсу соціальної гігієни і організації охорони здоров'я, семінарські заняття з санітарної статистики для курсантів Республіканських курсів і факультету удосконалення викладачів, читав вибрані лекції з організації медичної допомоги, лікувально-профілактичної допомоги дітям і матерям, санітарно-епідеміологічної служби, санітарної освіти і формування здорового способу життя, охорони здоров'я зарубіжних країн, лікарської етики і деонтології, а також лекції на тему «Вступ до спеціальності» для першокурсників.

Був відповідальним виконавцем науково-дослідних робіт кафедри з вивчення: стану здоров'я населення України у зв'язку із загальним переписом; загальної диспансеризації населення; розробки і впровадження автоматизованих систем обліку та аналізу захворюваності з тимчасовою втратою працездатності і диспансеризації робітників промислових підприємств (АСУ «Диспансеризація») тощо, а також відповідальним за роботу науково-методичного кабінету інституту з санітарної освіти.

У 1981 р. повернувся на роботу в Інститут педіатрії, акушерства та гінекології, де створив відділення соціально-гігієнічних проблем здоров'я дітей та матерів (потім – відділення наукових основ диспансеризації дітей і матерів, відділ наукових проблем організації медичної допомоги дітям і матерям) і очолив його.

Основними напрямками наукової роботи в 1981–1994 рр. було вивчення стану здоров'я дітей шкільного і дошкільного віку, вагітних жінок та їхнього потомства залежно від впливу умов життя та інших соціальних чинників; обґрунтування і опрацювання рекомендацій, спрямованих на удосконалення організації медичної допомоги дітям та матерям, збереження і зміцнення їхнього здоров'я; удосконалення організаційних форм і методів диспансеризації дітей та жінок з використанням сучасних математичних методів і комп'ютерної техніки. Після Чорнобильської катастрофи до цих напрямків додалось вивчення медичних наслідків аварії на ЧАЕС.

З 1985 р. почав займатися проблемами реформування системи охорони здоров'я, обґрунтуванням державної політики і стратегії в цій галузі, її правовим забезпеченням, підготовкою проєктів законів України «Про охорону здоров'я», «Про медичне страхування» тощо.

Основні роботи цього періоду були присвячені вивченню стану здоров'я дітей, що постраждали внаслідок ЧАЕС; створенню автоматизованої системи комплексних медичних оглядів дітей (АСКМОД); удосконаленню диспансеризації вагітних жінок, у т.ч. працюючих на промислових підприємствах, і особливо тих, хто страждає на екстрагенітальні захворювання; створенню моделі спеціалізованого центру диспансеризації вагітних з екстрагенітальною патологією; розробці автоматизованої системи диспансеризації вагітних жінок (АСУ «Мати»).

Працював над докторською дисертацією на тему «Соціально-гігієнічні аспекти здоров'я вагітних жінок та їхнього потомства», присвяченою удосконаленню антенатальної охорони плоду і новонародженого, профілактиці перинатальної патології та смертності, зібрав великий матеріал, але не завершив його обробку та аналіз через серйозні об'єктивні та суб'єктивні причини.

З метою інформації світової громадськості про наслідки ЧАЕС та її вплив на здоров'я населення України у 1993 р. у складі фахівців різного профілю взяв участь у світовому конгресі Гельсінської громадянської асамблеї в столиці Туреччини – Анкарі, а в 1994 р. за запрошенням фракції зелених Європарламенту відвідав Францію (Париж, Страсбург) і Швейцарію (Базель, Цюрих, Женева), де виступив з лекціями в університетах, на конференціях і семінарах, по радіо та у пресі з повідомленнями про медичні наслідки аварії на ЧАЕС, які викликали великий інтерес серед широких верств населення цих країн.

Як кваліфікований фахівець у 1994 р. був запрошений на посаду професора кафедри управління охороною здоров'я Інституту державного управління і самоврядування при Кабінеті Міністрів України (сьогодні – Українська академія державного управління при Президенті України). Активно працював над створенням кафедри нового типу, розробкою положення про кафедру, програми і навчального плану підготовки магістрів державного управління за спеціальністю «Управління охороною здоров'я», навчально-методичних матеріалів, а також над підбором викладачів і організацією їхньої роботи.

Протягом трьох навчальних років читав лекції і проводив семінарські заняття з основних курсів програми «Теоретичні і методичні основи охорони здоров'я», «Організація охорони здоров'я», «Політика і стратегія в галузі охорони здоров'я», «Забезпечення якості медичної допомоги», був науковим керівником і консультантом перших в Україні 40 магістерських робіт з актуальних питань організації і управління охороною здоров'я.

Наукова робота в цей період була зосереджена на проблемах реформування системи охорони здоров'я і обґрунтування державної політики в цій галузі в умовах переходу до ринкових відносин, а також на розробці методики підготовки висококваліфікованих кадрів для реформування охорони здоров'я.

Підвищував власну кваліфікацію на міжнародних семінарах з планування і управління, економіки і фінансування охорони здоров'я, медичного страхування, дидактики післядипломної освіти, пройшов стажування за фахом у Міжнародній школі управління охороною здоров'я в Братиславі (Словаччина) і в Школі управління охороною здоров'я медичного факультету Торонтського університету (Канада).

Після відновлення в системі Міністерства охорони здоров'я України провідного наукового закладу з проблем соціальної медицини, організації та управління охороною здоров'я під назвою «Український інститут громадського здоров'я» у 1997 р. перейшов до нього на посаду завідувача відділення розробки, наукового супроводження, контролю виконання національних та регіональних програм реформування галузі з секторами первинної медико-санітарної

допомоги і сімейної медицини, спеціалізованої та стаціонарної допомоги, медичного обслуговування сільського населення, охорони здоров'я матерів та дітей.

Основними напрямками наукової роботи було і залишається обґрунтування державної політики і стратегії у сфері охорони здоров'я та опрацювання програм реформування і розвитку системи охорони здоров'я в Україні, особливо науково-методичне забезпечення пріоритетного розвитку первинної медико-санітарної допомоги міському і сільському населенню на засадах загальної лікарської практики / сімейної медицини, наукове обґрунтування реструктуризації первинної, вторинної та третинної медичної допомоги, раціоналізація спеціалізованої і стаціонарної допомоги, а також удосконалення організаційних форм медичного обслуговування сільського населення України.

Опрацював серію проєктів програм реформування охорони здоров'я – Міжгалузевої програми поліпшення медичного обслуговування сільського населення, Комплексної цільової програми реструктуризації галузі, Комплексної програми реформування системи охорони здоров'я, які було передано Міністерству охорони здоров'я України для розгляду, узгодження і затвердження в установленому порядку.

Матеріали роботи використано при опрацюванні Програми розвитку галузі до 2010 р., затвердженої Колегією Міністерства охорони здоров'я України 1 грудня 1999 р., яка визначає діяльність галузі у найближчу перспективу, підготовці проєктів програми «Здоров'я для всіх у XXI столітті» і Міжгалузевої комплексної програми «Здоров'я нації», затвердженої постановою Кабінету Міністрів України, яка інтегрує зусилля міністерств і відомств, підприємств і організацій, всіх громадян у вирішенні цієї глобальної проблеми. Вони лягли в основу нової редакції Концепції реформування розвитку охорони здоров'я населення України, затвердженої Указом Президента України, змін і доповнень до Основ законодавства України про охорону здоров'я, постанови Кабінету Міністрів України «Про комплексні заходи щодо впровадження сімейної медицини в систему охорони здоров'я» і наказів МОЗ України про їх реалізацію.

У діяльності Олега Михайловича вагоме місце займає організаційно-методична і науково-організаційна робота. Він є автором багатьох довідок і доповідних записок з різних проблем охорони здоров'я, матеріалів для виступів керівників Міністерства охорони здоров'я, Уряду і держави на ці теми, пропозицій та рекомендацій до національних, державних, галузевих та регіональних програм, законів України, указів Президента, постанов Кабінету Міністрів, наказів та рішень Колегії Міністерства охорони здоров'я, планів заходів щодо їх виконання.

Неодноразово виступав доповідачем (співдоповідачем) на наукових і науково-практичних конференціях, на з'їздах наукових медичних товариств, Всеукраїнського лікарського товариства і Світової федерації українських лікарських товариств, II і III Всесвітніх форумах українців, різних симпозиумах, семінарах і нарадах. Є редактором кількох колективних монографій і наукових збірників, членом редколегії журналів «Сімейна медицина», «Українські медичні вісті», «Україна: Здоров'я нації», «Самостійна Україна», рецензентом наукових праць, дисертацій, статей та інших публікацій.

Результати робіт були опубліковані у понад 360 друкованих наукових і публіцистичних працях, у т. ч. в 15 монографіях і посібниках, 16 науково-методичних і науково-інформаційних брошурах. Підготував 14 статей для «Енциклопедії сучасної України».

З 2002 р. на громадських засадах виконував обов'язки завідувача відділення історії медицини, а коли підготував собі наступника на посаді завідувача відділення організації медичної допомоги, став штатним керівником сектору історії медицини.

Протягом 2004–2008 рр. наполегливо працював у наукових бібліотеках і архівах та проаналізував понад 1000 джерел. Результати проведених досліджень були опубліковані у вигляді 65 статей у наукових журналах, збірниках наукових праць, матеріалах з'їздів лікарів, наукових і науково-практичних конференцій і фундаментальної монографії «На варті здоров'я: Історія становлення соціальної медицини і охорони громадського здоров'я в Україні» (Київ: Факт, 2010. – 430 с.: іл.), яку Вчена рада інституту рекомендувала захистити як докторську дисертацію за двома спеціальностями «Соціальна медицина» та «Історія медицини». 15 березня 2011 р. він успішно пройшов апробацію докторської дисертації на апробаційній раді при спеціалізованій вченій раді при Національній медичній академії післядипломної освіти ім. П.Л. Шупика.

Постійно брав активну участь у громадському житті. Як фахівець в галузі соціальної медицини, розуміючи, що стан здоров'я населення визначається передусім умовами і способом життя, взяв активну участь у створенні і діяльності Української екологічної асоціації «Зелений світ», Товариства української мови «Просвіта» ім. Тараса Шевченка, Народного Руху України, Конгресу української інтелігенції, Товариства «Меморіал» ім. Василя Стуса, був учасником з'їздів цих організацій, членом Національної ради Конгресу української інтелігенції і головою його районної організації, членом районних і міських проводів інших національно-демократичних організацій.

Олег Михайлович був депутатом Шевченківської районної Ради м. Києва і членом її виконавчого комітету, очолював депутатську групу Демократичного блоку України, був членом редакційної колегії районної газети «Пробудження» (потім – «Київ Шевченківський»). У професійній галузі став одним із засновників і є незмінним членом правління Всеукраїнського лікарського товариства, а потім – і Світової федерації українських лікарських товариств, головою Комісії у справах реформи охорони здоров'я, організатором роботи секції «Охорона здоров'я і медицина» II і III Всесвітніх форумів українців. У 1997 р. обраний членом ради Українського науково-медичного товариства соціальних гігієністів і організаторів охорони здоров'я.

За свою роботу багато разів відзначався преміями і почесними грамотами, нагороджений 2 державними медалями, медаллю ВУЛТ «За працю і звитяги в медицині», почесним значком «Відміннику охорони здоров'я» та іншими відзнаками.